

Raportti maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan sekä Oulun ja Lapin läänien merikotkien pesinnöistä vuonna 2018

Tuomo Ollila



© Olli-Pekka Karlin

Metsähallitus, Luontopalvelut
16.11.2018
Asianumero MH 5701/2018/06.00.01

Yleistä

Raportissa kerrotaan maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan ja Pohjois-Suomen (vanhat Oulun ja Lapin läänit) merikotkien pesintätuloksesta vuonna 2018.

Pesätarkastukset tehtiin pääsääntöisesti käymällä pesällä yhden kerran pesimäkauden aikana poikasten ollessa rengastusikäisiä. Tämän lisäksi osalla reviereistä tehtiin tarkastuskäynti keväällä pesinnän alkuvaiheessa.

Parilla (asuttu reviiiri) tarkoitetaan reviiiriä, jolla on todettu rakennettu pesä tai pesintä.

Pesinnällä tarkoitetaan, että pesään on munittu tai siinä on todettu elävät tai kuolleet poikaset.

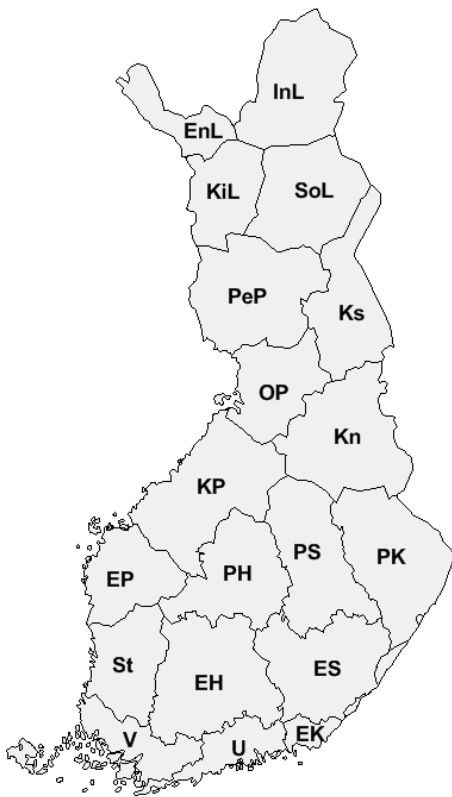
Tunnetuista maakotkan reviereistä tarkastettiin 93 prosenttia, merikotkan reviereistä 91 prosenttia, muuttohaukan reviereistä 81 prosenttia ja tunturihaukan reviereistä 80 prosenttia.

Maakotkan ja tunturihaukan pesimätulos oli huono, merikotkan keskimääräinen ja muuttohaukan hyvä.

Pesätarkastuksiin osallistui 32 rengastajaa, ja muita lintuihin liittyviä tietoja saatiin lisäksi noin 30 lintuharrastajalta tai muilta luonnossa liikkujilta. Vapaaehtoisten henkilöiden pesätarkastusten määrä on laskenut jonkin verran aiemmista vuosista. Suurin syy vähenemiseen on, että Metsähallitus käyttää aiempaa enemmän helikopteria maakotkan pesien tarkastuksiin. Helikopterilla tarkastettiin yli 700 maakotkan, merikotkan, tunturihaukan ja muuttohaukan pesää Keski- ja Pohjois-Lapissa.

Uusia pesiä etsittiin lähinnä Metsähallituksen henkilökunnan toimesta.

Aiempien vuosien tapaan Metsähallitus maksoi ilmoitetusta aiemmin tuntemattomasta maa- ja merikotkan pesästä (merikotka Pohjois-Suomessa) 99 euron löytöpalkkion. Tänä vuonna palkkio on maksettu kaikkiaan seitsemästä uudesta maa- ja merikotkan pesästä.



Kuva 1. Kartta eliömaantieteellisestä jaosta.

Maakotka

Kannan koko ja levinneisyys

Maakotkan levinneisyys on edelleen selvästi pohjoinen, noin 90 prosenttia tunnetuista reviireistä sijaitsee poronhoitoalueella ja noin 80 prosenttia reviireistä vanhan Lapin läänin alueella. Kaikkiaan rekisterissä oli lokakuun 2018 lopussa 543 sellaista maakotkareviiriä, joilla on 1970-luvun alun jälkeen todettu ainakin kerran merkkejä maakotkan asumisesta. Vuosina 2014–2018 näistä on ollut ainakin kerran asuttuna 464 reviiriä ja pesintä on vastaavasti todettu 330:lla eri reviirillä. Pesivän maakotkakannan koko on 330–464 paria.

Vuoden aikana löydettiin viisi uutta maakotkareviiriä, joista neljä löytyi levinneisyyden eteläosista. Vanhoilta reviireiltä löytyi kaikkiaan 29 uutta vaihtopesää.

Lähes kaikki maakotkat pesivät puussa ja lähes aina männyssä, muutama pesä on joko kuudessa, haavassa tai koivussa. Kalliopesiä on todettu kaikkiaan 14 eri reviirillä.

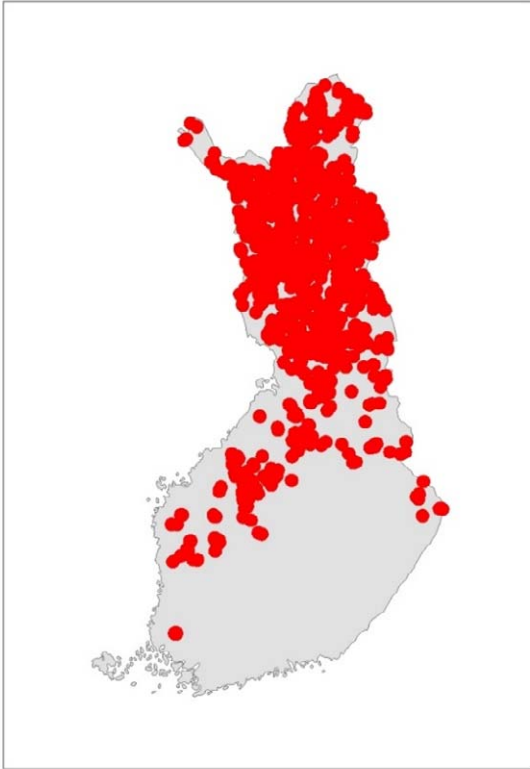
Pesimätulos 2018

Maakotkan pesintätulos oli erittäin heikko koko esiintymisalueella.

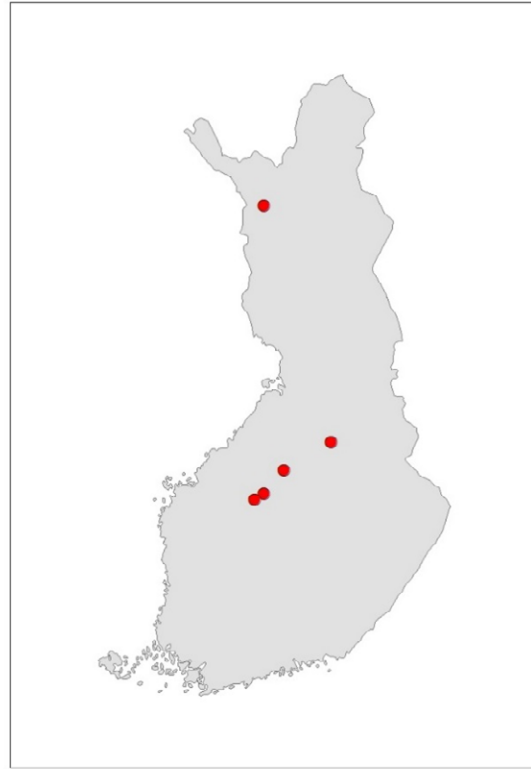
Huonoon pesintätulokseen vaikutti eniten talven ja kevään huono ravintotilanne; jäniksiä ja erityisesti kanalintuja oli vähän.

Asuttuja reviirejä todettiin kaikkiaan 368. Onnistuneita pesintöjä oli 92, ja niissä todettiin kaikkiaan 108 rengastusikäistä poikasta.

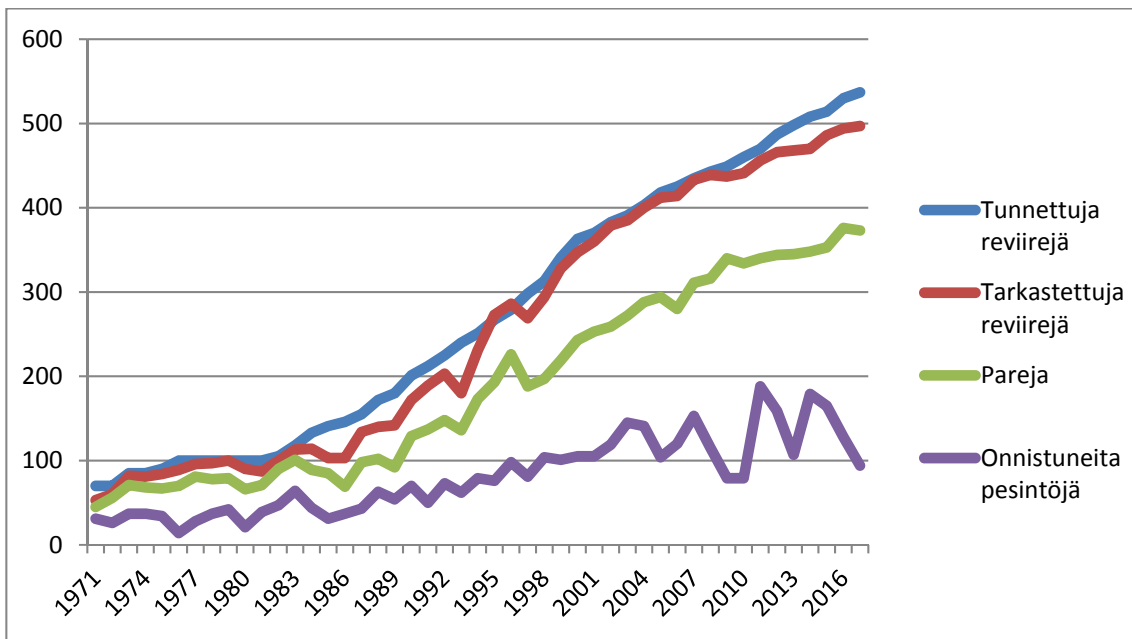
Rengastusikäisiä poikasia/onnistunut pesintä oli 1,17 ja poikasia/asuttu reviiri 0,29. Vastaavat keskiarvot ajanjaksolta 1971–2018 ovat 1,20 ja 0,55.



Kuva 2. Maakotkan levinneisyys vuonna 2018.



Kuva 3. Uudet maakotkareviirit vuonna 2018.



Kuva 4. Maakotkan tarkastetut reviirit, parit ja onnistuneet pesinnät 1971–2018.

Taulukko1. Maakotkan pesintätulos eliömaakunnittain vuonna 2018.

	Eliömaantieteellinen alue														Yhteensä		
	EnL	InL	KiL	SoL	PeP	Ks	OP	Kn	KP	EP	PH	PS	PK	St	V	2018	2017
Reviirit																	
Tunnettuja reviirejä	21	95	61	91	84	67	36	28	27	9	16	0	6	1	1	543	538
Asuttuna viiden viimeisen vuoden aikana	16	81	47	84	71	60	30	22	25	9	13	0	4	1	1	464	459
Pesintä viiden viimeisen vuoden aikana	12	49	29	58	54	49	25	15	20	6	7	0	4	1	1	330	334
Asumaton viiden viimeisen vuoden aikana	5	14	14	7	13	7	6	6	2	0	3	0	2	0	0	79	79
Tarkastettuja reviirejä	21	84	56	85	82	65	30	26	25	9	16	0	5	1	1	506	498
Pesää rakennettu	8	39	33	50	50	34	14	9	14	4	5	0	2	1	0	263	264
Asuttu reviiri ilman tunnettua pesää	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareja (asuttu reviiri)	12	57	42	69	64	51	23	14	20	5	7	0	2	1	1	368	374
Pesintä																	
Pesintöjä yhteensä	4	18	9	19	14	17	9	5	6	1	2	0	0	0	1	105	110
Epäonnistuneita pesintöjä	0	5	0	1	2	2	0	2	0	0	1	0	0	0	0	13	15
Onnistuneita pesintöjä	4	13	9	18	12	15	9	3	6	1	1	0	0	0	1	92	95
Rengastusikäisiä poikasia	6	14	10	21	13	19	13	3	6	1	1	0	0	0	1	108	99
Kahden poikasen pesiä	2	1	1	3	1	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	16	4
Poikasia/onnistunut pesintä	1,50	1,08	1,11	1,17	1,08	1,27	1,44	1	1	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,17	1,04
Poikasia/pari	0,50	0,25	0,24	0,30	0,20	0,37	0,57	0,21	0,30	0,20	0,14	0,00	0,00	0,00	1,00	0,29	0,26
Rengastettu																	
Rengastetut																82	75
Värirenkastetut																79	73
Prosentteina																	
Pareja tarkastetuista	57	68	75	81	78	78	77	54	80	56	44	0	40	100	100	73	75
Onnistuneita pesintöjä asutuista	33	23	21	26	19	29	39	21	30	20	14	0	0	0	100	25	25
Epäonnistuneita pesintöjä asutuista	0	9	0	1	3	4	0	14	0	0	14	0	0	0	0	4	4
Onnistuneita pesintöjä tarkastetuista	19	15	16	21	15	23	30	12	24	11	6	0	0	0	100	18	19
Tarkastettuja tunnetuista reviireistä	100	88	92	93	98	97	83	93	93	100	100	0	83	100	100	93	93

Muuttohaukka

Kannan koko ja levinneisyys

Muuttohaukan levinneisyysalue käsittää Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan. Tämän lisäksi yksittäisiä revii-rejä on myös Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa. Rekisterissä oli lokakuun lopussa 2018 yhteensä 428 sellaista muuttohaukkareviiriä, joilta on tietoja haukkojen asumisesta 1970-luvun alun jälkeen. Näistä 323 revii-riä on ollut asuttuna ainakin kerran vuosina 2014–2018. Pesintä on to-dettu samana ajanjaksona 275 revii-riellä. Pesivien muuttohaukkojen määrä on 275–323 paria.

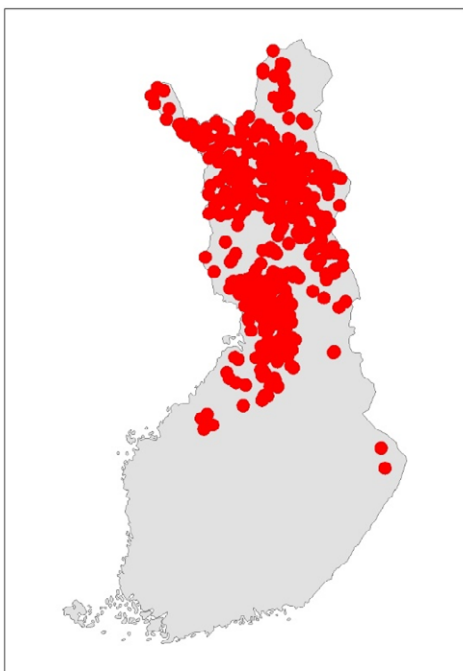
Vuoden aikana löytyi 15 uutta muuttohaukkareviiriä, ja ne kaikki löytyivät vanhalta levinneisyysalu-eelta.

Suurin osa Suomen muuttohaukoista pesii aapasoilla; kalliopesiä on todettu seurannan aikana 57 eri revii-riellä Lapin tunturialueella ja Koillismaalla. Puupesintä on vuosien aikana todettu noin neljällä-kymmenellä eri revii-riellä kalasääsken, merikotkan, maakotkan tai korpin rakentamissa pesissä. Pesintä on todettu muutamana vuonna myös suon laidalle puuhun laitetussa pesälaatikossa.

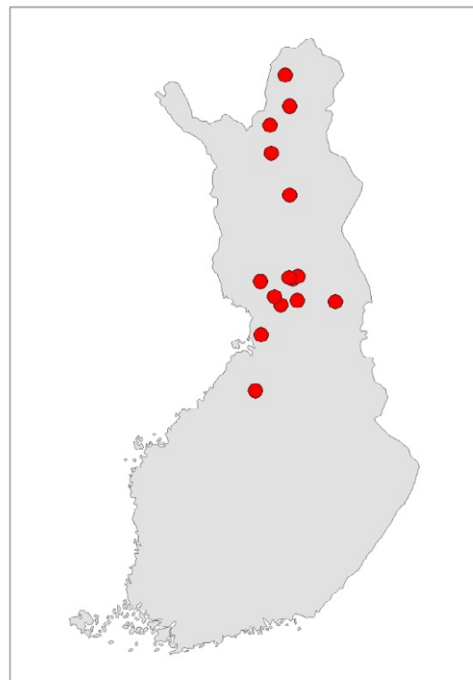
Pesintätulos 2018

Pesintätulos oli hyvä ja kaikkiaan rengastusikäisiä poikasia todettiin 325. Touko-kesäkuu oli kuiva ja lämmin, mikä edesauttoi pesintöjen onnistumista.

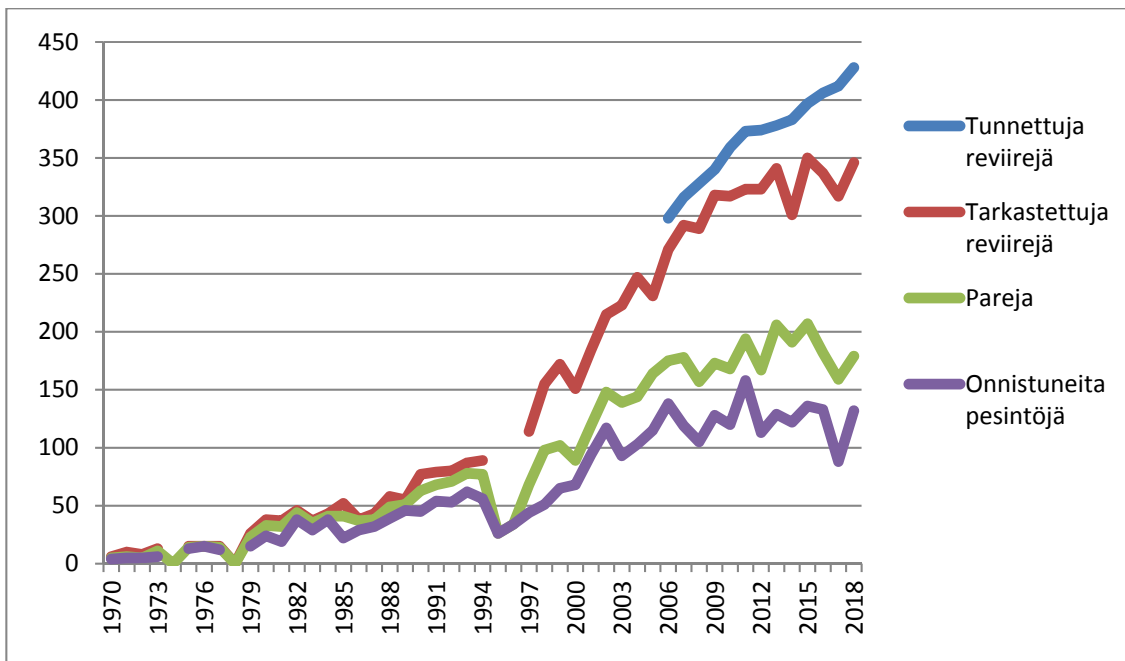
Asuttuja revii-riä oli kaikkiaan 179, ja niistä 132 revii-riellä pesintä onnistui. Rengastusikäisiä poikasia todettiin kaikkiaan 325. Poikasia/onnistunut pesintä oli 2,46 ja poikasia/pari 1,82. Vastaavat keskiar-vot ajanjaksolla 1970–2018 ovat 2,36 ja 1,75.



Kuva 5. Muuttohaukan levinneisyys 2018.



Kuva 6. Uudet muuttohaukkareviirit vuonna 2018.



Kuva 7. Muuttohaukan tarkastetut reviirit, parit ja onnistuneet pesinnät 1970–2018.

Taulukko 2. Muuttohaukan pesintätulos eliömaakunnittain vuonna 2018.

	Eliömaantieteellinen alue											Yhteensä	
	EnL	InL	KiL	SoL	PeP	Ks	OP	Kn	KP	EP	PK	2018	2017
Reviirit													
Tunnettuja reviirejä	28	31	54	123	55	41	66	11	14	2	3	428	412
Asuttuna viiden viimeisen vuoden aikana	22	28	38	89	39	32	53	9	11	0	2	323	315
Pesintä viiden viimeisen vuoden aikana	18	19	28	77	32	30	51	8	11	0	1	275	275
Asumaton viiden viimeisen vuoden aikana	6	3	16	34	16	9	13	2	3	2	1	105	97
Tarkastettuja reviirejä	24	20	48	89	49	25	63	11	14	1	2	346	321
Asuttu reviiri, emo+t reviirillä	5	5	2	3	3	1	3	3	2	0	0	27	42
Asuttu reviiri, pesäkuoppa	0	0	4	2	1	1	2	0	0	0	0	10	12
Asuttu reviiri, ei pesintää	5	5	6	5	4	2	5	3	2	0	0	37	54
Pareja	12	13	21	42	24	19	33	6	8	0	1	179	162
Pesintä													
Pesintöjä yhteensä	7	8	15	37	20	17	28	3	6	0	1	142	108
Haudonta	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	3
Epäonnistuneita pesintöjä	1	0	3	0	1	2	1	0	0	0	1	9	15
Onnistuneita pesintöjä	6	8	12	36	19	15	27	3	6	0	0	132	90
Rengastusikäisiä poikasia	14	19	32	90	45	38	62	8	17	0	0	325	198
Poikasia/onnistunut pesintä	2,33	2,38	2,67	2,5	2,37	2,53	2,3	2,67	2,83	0	0	2,46	2,20
Poikasia/pari	1,17	1,46	1,52	2,14	1,88	2,00	1,88	1,33	2,13	0	0	1,82	1,22
Rengastettu													
Rengastetut												220	144
Väriengastetut													
Prosentteina													
Pareja tarkastetuista	50	65	44	47	49	76	52	55	57	0	50	52	50
Onnistuneita pesintöjä asutuista	50	62	57	86	79	79	82	50	75	0	0	74	56
Epäonnistuneita pesintöjä asutuista	20	0	50	0	25	0	20	0	0	0	0	24	28
Onnistuneita pesintöjä tarkastetuista	25	40	25	40	39	60	43	27	43	0	0	38	28
Tarkastettuja tunnetuista reviireistä	86	65	89	72	89	61	95	100	100	50	67	81	78

Merikotka, Pohjois-Suomi

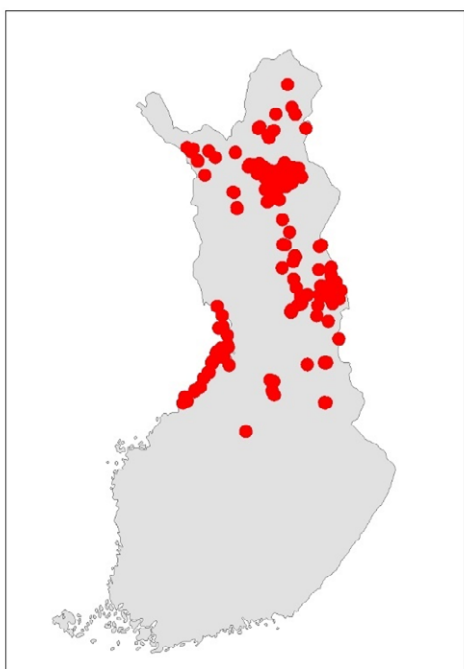
Kannan koko ja levinneisyys

Pohjois-Suomessa tunnetaan lokakuun lopussa 2018 kaikkiaan 138 sellaista merikotkareviiriä, joilla on vuoden 1977 jälkeen ollut merkkejä merikotkien asumisesta. Näistä 125 reviiriä on ollut asuttuna ainakin kerran vuosina 2014–2018, ja pesintä on todettu samana aikana 112 eri reviirillä. Pohjois-Suomen pesivän merikotkakannan koko on 112–125 paria.

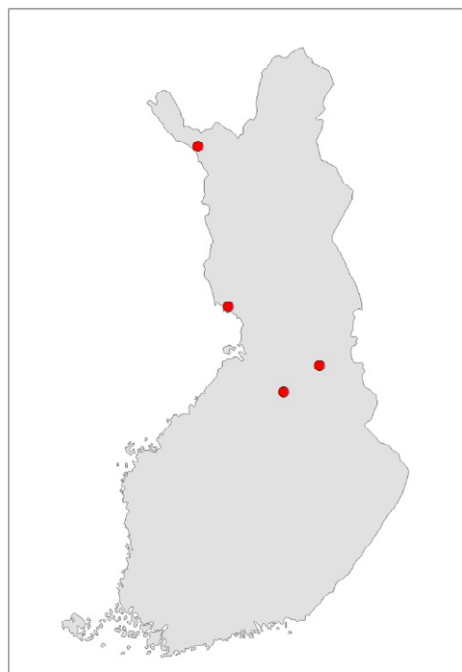
Vuoden aikana löytyi neljä uutta merikotkareviiriä. Pohjois-Suomen merikotkat levittäytyvät uusille alueille ja uusia reviirejä voi löytyä mistä päin tahansa eikä aina isojen vesistöjen läheisyydestä.

Pesintätulos 2018

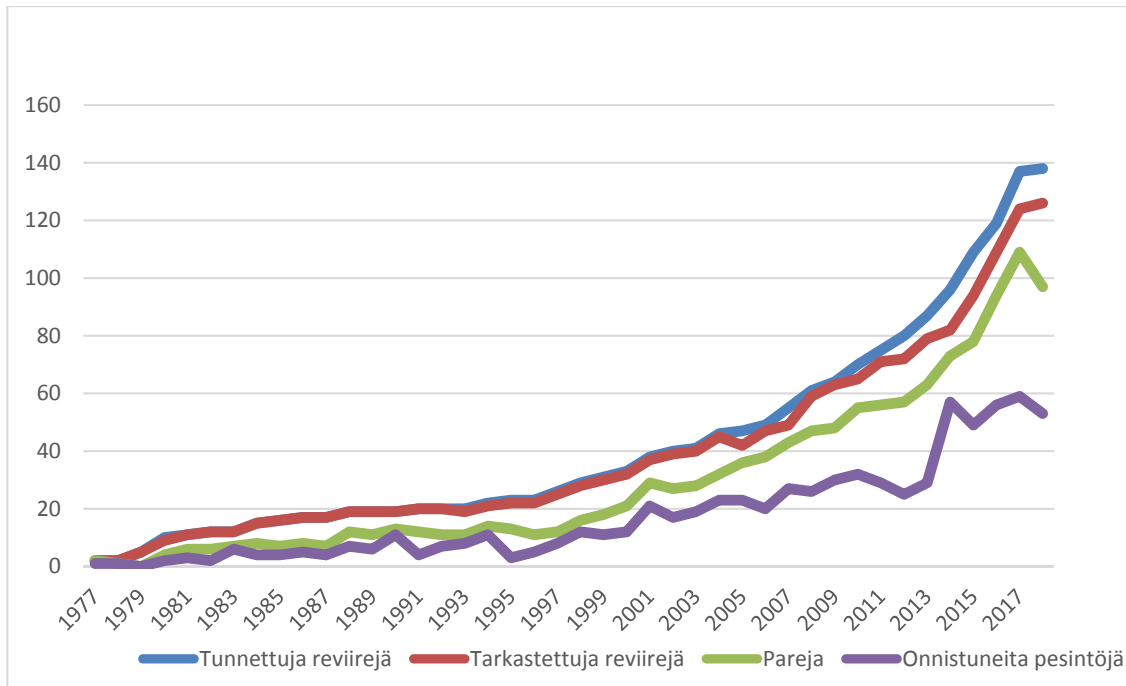
Pohjois-Suomen merikotkien pesintätulos oli keskinkertainen. Asuttuja reviirejä oli kaikkiaan 97 ja onnistuneita pesintöjä yhteensä 53. Rengastusikäisiä poikasia todettiin kaikkiaan 72, ja poikasia/onnistunut pesintä oli 1,36 ja poikasia/pari 0,74. Vastaavat keskiarvot ajanjaksolta 1977–2018 ovat 1,41 ja 0,86.



Kuva 8. Merikotkan levinneisyys Pohjois-Suomessa vuonna 2018.



Kuva 9. Uudet merikotkareviirit Pohjois-Suomessa vuonna 2018.



Kuva.10. Merikotkan tarkastetut reviirit, parit ja onnistuneet pesinnät Pohjois-Suomessa 1977–2018.

Taulukko 3. Merikotka pesintätulos eliömaakunnittain Oulun ja Lapin lääneissä vuonna 2018.

	Eliömaantieteelliset alueet									Yhteensä	
	EnL	InL	SoL	KiL	PeP	Ks	OP	Kn	KP	2018	2017
Reviirit											
Tunnettuja reviirejä	5	9	56	4	6	28	18	6	6	138	137
Asuttuna viiden viimeisen vuoden aikana	5	8	53	3	6	22	17	6	5	125	120
Pesintä viiden viimeisen vuoden aikana	4	7	47	3	5	21	14	6	5	112	104
Asumaton viiden viimeisen vuoden aikana	0	1	3	1	0	6	1	0	0	13	17
Tarkastettuja reviirejä	5	7	53	4	6	22	18	6	5	126	124
Pesää rakennettu	1	2	22	1	1	1	3	0	1	32	42
Asuttu reviiri ilman tunnettua pesää	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareja	4	8	45	4	4	12	11	4	5	97	109
Pesintä											
Pesintöjä yhteensä	3	6	23	3	3	11	8	4	4	65	67
Epäonnistuneita pesintöjä	0	1	4	1	0	2	3	1	0	12	8
Onnistuneita pesintöjä (poikaset)	3	5	19	2	3	9	5	3	4	53	59
Poikasia (iso + pieni)	4	6	23	3	6	12	7	4	7	72	87
Poikasia/onnistunut pesintä	1,33	1,20	1,21	1,50	2,00	1,33	1,40	1,33	1,75	1,36	1,47
Poikasia/pari	1,00	0,75	0,51	0,75	1,50	1,00	0,64	1,00	1,40	0,74	0,80
Rengastettu											
Rengastetut											
Värirenkastetut											
Reviirit											
Pareja tarkastetuista	80	114	85	100	67	55	61	67	100	77	88
Onnistuneita pesintöjä asutuista	75	63	42	50	75	75	45	0	80	55	54
Epäonnistuneita pesintöjä asutuista	0	13	9	25	0	17	27	0	0	12	7
Onnistuneita pesintöjä tarkastetuista	60	71	36	50	50	41	28	50	80	42	48
Tarkastettuja tunnetuista reviireistä	100	78	95	100	100	79	100	100	83	91	91

Tunturihaukka

Kannan koko ja levinneisyys

Tunturihaukan levinneisyysalue käsittää pohjoisimman Lapin tunturialueet eikä levinneisydessä ole tapahtunut isoja muutoksia viimeisen sadan vuoden aikana. Rekisterissä on lokakuun lopussa 2018 kaikkiaan 49 sellaista tunturihaukkareviiriä, joilla on ollut merkkejä tunturihaukkojen asumisesta tarkastushistorian aikana. Näistä 27 on ollut asuttuna vuosina 2014–2018. Pesintä on todettu vastaavana aikana 16 eri reviirillä. Pesivän kannan koko on 16–27 paria.

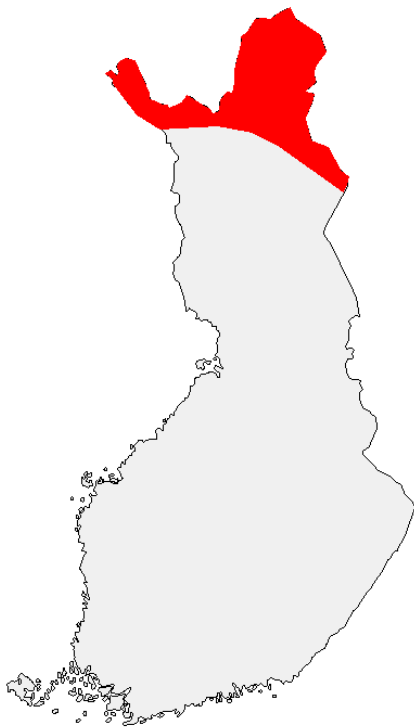
Lähes kaikki Suomen tunturihaukat pesivät kalliolla; puupesintä on todettu yhdeksällä eri reviirillä joko korpin, maakotkan tai piekanan rakentamassa pesässä.

Pesintätulos 2018

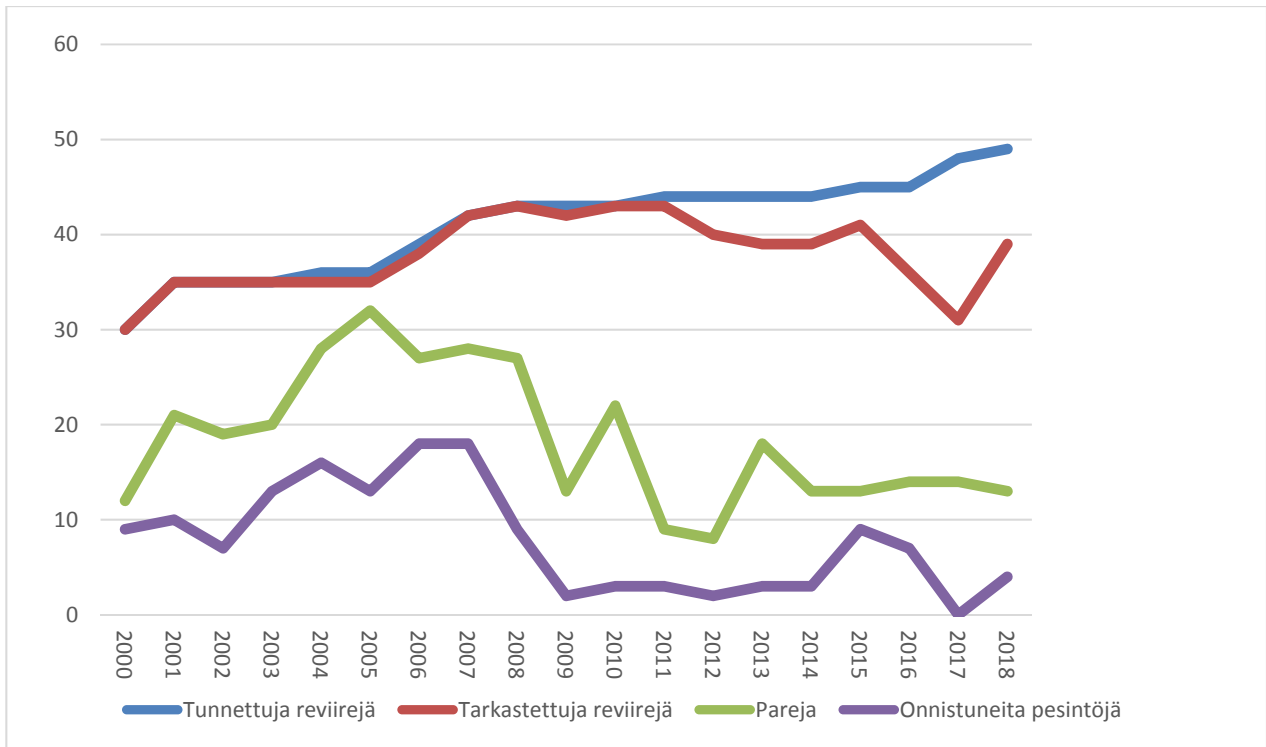
Tunturihaukkojen pesintätulos oli huono. Tarkastuksissa todettiin 13 asuttua reviiriä ja neljä onnistunut pesintää ja niissä yhteensä seitsemän poikasta. Myöhemmin syksyllä tuli tietoon havainto yhdestä lentopoikasesta, joten ilmeisesti jossain tuntemattomassa paikassa on ollut poikaspesä.

Vähäinen riekkojen määrä on tärkein syy heikkoon pesintätulokseen.

Poikaisia onnistunut/pesintä oli 1,75 ja poikasia/asuttu reviiri oli 0,54. Vastaavat luvut ajanjaksolla 2000–2018 ovat olleet keskimäärin 2,54 ja 1,11.



Kuva 11. Tunturihaukan levinneisyys Suomessa.



Kuva 12. Tunturihaukan tarkastetut reviiirit, parit ja onnistuneet pesinnät 2000- 2018.

Taulukko 4. Tunturihaukan pesintätulos kunnittain vuonna 2018.

Tunturihaukan pesintätulos 2018	Kunnat				Yhteensä	
	Enontekiö	Inari	Utsjoki	Muu	2018	2017
Reviirit						
Tunnettuja revierejä	10	19	17	3	49	48
Asuttuna viiden viimeisen vuoden aikana	7	7	11	2	27	27
Pesintä viiden viimeisen vuoden aikana	4	5	7	0	16	15
Asumaton viiden viimeisen vuoden aikana	3	12	6	1	22	21
Tarkastettuja revierejä	9	14	14	2	39	31
Emo(t) reviiirillä	3	2	4	0	9	12
Pareja	3	2	8	0	13	14
Pesintä						
Pesintöjä yhteensä	0	0	4	0	4	2
Epäonnistuneita pesintöjä	0	0	0	0	0	2
Onnistuneita pesintöjä	0	0	4	0	4	0
Rengastusikäiset poikaset	0	0	7	0	7	0
Poikasia/onnistunut pesintä	0	0	1,75	0	1,75	0
Poikasia/pari	0	0	0,88	0	0,54	0
Rengastettu						
Rengastetut						
Väirengastetut						
Prosentteina						
Pareja tarkastetuista	33	14	57	0	33	45
Onnistuneita pesintöjä asutuista	0	0	50	0	31	0
Epäonnistuneita pesintöjä asutuista	0	0	0	0	0	14
Onnistuneita pesintöjä tarkastetuista	0	0	29	0	10	0
Tarkastettuja tunnetuista reviereistä	90	74	82	67	80	65

Kiitokset kaikille pesätarkastuksiin osallistuneille vapaaehtoisille, nimeltä mainituille sekä kaikille muille tarkastus- ja suojeletyöhön osallistuneille!

Maakotka: Antero Autio, Antti Leinonen, Ari Lyytikäinen, Ari Rivasto, Ari-Pekka Auvinen, Arto Komulainen, Heikki Ketola, Jaakko Junikka, Jani Pihlman, Jani Suua, Jani Vuorus, Janne Moilanen, Jarmo Ahtinen, Jouni Lamminmäki, Juha Haikola, Jukka-Pekka Taivalmäki, Jyrki Mäkelä, Jyrki Savolainen, Kai Leppimäki, Kalevi Rutonen, Kalevi Tunturi, Kari Ketola, Kari Oittinen, Matti Suopajärvi, Mikko Hänninen, Olli Neulaniemi, Olli-Pekka Karlin, Pekka Peltoniemi, Pertti Koskimies, Raimo Koskenkorva, Risto Sulka, Seppo Ojala, Seppo Vähätalo, Sven Jungell, Tuomo Puutio, Turo Tuomikoski, Veikko Korhonen ja Vesa Hyyryläinen.

Muuttohaukka: Antero Autio, Antti Pöllänen, Ari-Pekka Auvinen, Erik Saarnio, Esko Pasanen, Hannu Tunturi, Ilmari Häkkinen, Inga Kujala, Ismo Kreivi, Jani Suua, Jani Vuorus, Jarmo Ahtinen, Juha Lohela, Jyrki Mäkelä, Kai Pynssi, Kalevi Tunturi, Markku Hukkanen, Matti Suopajärvi, Olli Näyhä, Olli-Pekka Karlin, Pekka Nyman, Pekka Paarman, Pekka Peltoniemi, Pekka Pouttu, Pertti Koskimies, Pirkka Aalto, Seppo Vähätalo, Susanna Tuomainen, Teuvo Hietajärvi, Veli-Matti Korpimäki, Vesa Hyyryläinen ja Ville Jäntti.

Merikotka: Ari-Pekka Auvinen, Heikki Ketola, Jani Suua, Jarmo Ahtinen, Jouni Lamminmäki, Jyrki Mäkelä, Kai Leppimäki, Kari Oittinen, Markku Hukkanen, Matti Suopajärvi, Olli-Pekka Karlin, Pekka Peltoniemi, Seppo Vähätalo, Tuomo Puutio, Veijo Nissilä ja Vesa Hyyryläinen.

Tunturihaukka: Pertti Koskimies.